HAYAGREEVA

Sri Hayagreeva Jayanthi

(Sravana Sukla Pournami)

Sravana Sukla Pournami is reckoned as Hayagreeva Jayanthi the day Lord Vishnu incarnated as Hayagreeva and restored to the Universe the lost Vedas and the day generally coincides with Upakarma.

Haya means horse and GreEva means Neck; HayagreEva means the Horse headed Supreme God of knowledge and wisdom.

Hayagreeva also means the one who has an auspicious and beautiful throat (Hayagreeva) from where all the divine knowledge (Vedas) has articulated/have been proclaimed.

ज्ञानानंदमयं देवं निर्मल स्पटिकाकृतिम् ।
आधारं सर्व विद्यानां हयग्रीवमुपास्महे ।।

ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯಂ ದೇವಂ ನಿರ್ಮಲ ಸ್ಪಟಿಕಾಕೃತಿಮ್ |
ಆಧಾರಂ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಹಯಗ್ರೀವಮುಪಾಸ್ಮಹೇ||

జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మల స్పటికాకృతిమ్ |
ఆధారం సర్వ విద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే ||

jñānānaṃdamayaṃ devaṃ nirmala spaṭikākṛtim |
ādhāraṃ sarva vidyānāṃ hayagrīvamupāsmahe ||

Lord Vishnu assumed the form of Horse head during his avathara as Hayagreeva; the great protector and saviour of Vedas; the supreme God of knowledge and wisdom. For Vidya siddhi Lord Hayagreeva should be worshiped. He is the moola rishi for all the mantras.

Lord Vishnu in His incarnation as HayagreEva has killed the demons Madhu & Kaitabha to restore the lost Vedas stolen from Brahma. We find a reference to this in Sri MadBhagavatham in 2nd and 7th Canto.

Madhu-Kaitabha, are personification of passion and ignorance and Lord Vishnu as Hayagreeva is the Supreme God of Knowledge and destroyer of ignorance.

In the symbolism of Panchamukha Aanjaneya Swamy (five headed Hanuman) He is depicted as having Hayagreeva as one of the five faces facing upwards (uurdhwamukha).

Sri Vadiraajaru was an ardent devotee and upaasaka of Lord Hayagreeva. During his nitya karma Sri Vadiraajaru used to offer Hayagreeva a special naivedya (a mixture of Channa Daal + Jaggery + Ghee + Dry Grapes + Cashew nuts) holding the plate on his head. Lord Hayagreeva (Hayavadana) used to come in the form of a divine horse (Haya) and accept the offering by placing its forelegs on the shoulders of Sri Vadiraajaru.

तपो विद्या विरक्त्यादि सद्घुणौ घाकरानहम् |

वादिराज गुरून् वंदे हयग्रीव दयाश्रयन् ||

ತಪೋ ವಿದ್ಯಾ ವಿರಕ್ತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಘುಣೌ ಘಾಕರಾನಹಮ್ |

ವಾದಿರಾಜ ಗುರೂನ್ ವಂದೇ ಹಯಗ್ರೀವ ದಯಾಶ್ರಯನ್ ||

SaAksHii HayAa.SyotHra Hi

These divine words we come across in the sacred and famous Sri RaAghavendra Stothra composed by Sri Appannacharya and these auspicious words were uttered by none other than Sri Guru RaAyaru himself.

Appannacharya was Rayaru's beloved disciple. Most of the sanskrit hymns that we chant today in honor of Raayaru – Raghavendra stotra, Mangalashtaka, dandaka etc – are his compositions.

On the day Rayaru was entering the Brindavana, Appannacharya was on the other side of the Tungabhadra river. Since the river was in full spate he could not come back in time. As he ran towards ManchAle (Mantralayam) his mind was filled with thoughts of his beloved guru and he instantaneously composed the famous Raghavendra stotra (Sri pUrNabOdha guru tIrtha payobdhi pAra …).

When he reached the river, it was in full spate but he did not care and rushed headlong. The power of his devotion was so great that the river parted for him and he reached Manchale (Mantralayam) quickly. But even that was too late. Guru Rayaru had entered Brundavana by that time.

Just as he came in front of the Brindavana, the last slab had been laid and his beloved guru had vanished from his sight forever. Tears started to gush from his eyes and his voice choked. The stotra had reached its final stanza "kirtir digvijita vibhutiratula..." but he could not continue further. Suddenly, a voice rang out from the Brindavana "sAkshi haya syOtra hI" (meaning that Lord Hayagreeva is the witness to the statements made by Appanacharya in his stotra, and that He would make them all come true).

www.bhargavasarma.blogspot.com

Even today, anybody reciting this stotra with full faith and devotion gets all the grace of Rayaru.

साक्षी हयास्योत्र हि were the golden words that came out from the voice of Guru Sri Raghavendra that testifies the glory & merits of Sri GuruRayaru & His Stotra **SriPoornabhoda** with none other than Lord SriHari in the form of **Hayagreeva** as a witness.

What are the merits of **SriPoornabhodha** stothra!

यो भक्त्या गुरुराघवेंद्र चरणद्वंद्वं स्मरन् यः पठेत् |
स्तोत्रं दिव्यमिदं सदा न हि भवेत्त स्यासुखं किंचन ||
किंत्विष्टार्थसमृद्धिरेव कमलानाथप्रसादोदयात् |
कीर्तिर्दिग्विदिता विभूतिरतुला साक्षी हयास्योत्र हि ||

ಯೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗುರುರಾಘವೇಂದ್ರ ಚರಣದ್ವಂದ್ವಂ ಸ್ಮರನ್ ಯಃ ಪಠೇತ್ |
ಸ್ತೋತ್ರಂ ದಿವ್ಯಮಿದಂ ಸದಾ ನ ಹಿ ಭವೇತ್ತ ಸ್ಯಾಸುಖಂ ಕಿಂಚನ ||
ಕಿಂತ್ವಿಷ್ಟಾರ್ಥಸಮೃದ್ಧಿರೇವ ಕಮಲಾನಾಥಪ್ರಸಾದೋದಯಾತ್ |
ಕೀರ್ತಿರ್ದಿಗ್ವಿದಿತಾ ವಿಭೂತಿರತುಲಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಹಯಾಸ್ಯೋತ್ರ ಹಿ ||

Above slokas from Sri Raghavendra Stothra composed by Sri Appanacharyaru spell out the merits that,

whoever with all sincerity, devotion, faith and humility surrender and focus at the lotus feet of Guru **Raaghavendra** and recite this sacred stotra, for such....

- will not suffer from any sorrow,
- will get all his desires fulfilled,
- his fame will spread in all directions;

www.bhargavasarma.blogspot.com

- will have unparalleled prosperity (Athula Vibhooti);
- with the grace of the Supreme God **LaksmiNarayana** (KamalaPathi) and

witness for this is none other than Lord **HayaGreeva**;

Panchamurthy of Bhagavantha inside RAYARU and the phala (merits) are…

- VYASA - TATVA GYANA
- NARHARI- SHatru sanhaar
- RAAMA- rajya, Aishwarya, keerti, dharma, bandhu bandhava parivaar sukha
- KRISHNA - Kaliyuga KAAMDHENU ishtartha siddhi, rupa lavanya preeti
- HAYAGREEVA – vidya, kala, kaavya, medha, pratibha dharana yoga

Why Rayaru mentioned Hayagreeva specifically?

This Stotra is Mantra thulya, gives everything in this World and also beyond. Mainly gives Moxa (Lord Hayagreeva by parampara gives Upadesha of Veda Vidya to Chaturmukha Bramha, MukhyaPraana etc. who in turn gives upadesha to Rudraadi devatas and so on ... the same SatVidyas reached Rayaru in the Great Parampara.

Thus, Rayara Stotra main Phala-Tava Sankeertanam Veda Shaastraartha Jnaana Siddhayet-and it continues and culminates into Moxa as Rayara Vaakyas reach

bhargavasarma.blogspot.com

ocean called Madhva Siddhanta Ananda kara Shaastras. As LORD is only known by Vedashaastra janya Jnaana and GuruSaarvaBhouma Rarayru blesses his devotees with this Durlabha Tatva Jnaana.

श्री हयग्रीवस्तवम्

हयग्रीव हयग्रीव हयग्रीवेति वादिनम् |
नरं मुंचंति पापानि दरिद्रमिव योषितः || १ ||

हयग्रीव हयग्रीव हयग्रीवेति यो वदेत् |
तस्य निस्सरते वाणी जह्नुकन्याप्रवाहवत् || २ ||

हयग्रीव हयग्रीव हयग्रीवेति यो ध्वनिः |
विशोभते स वैकुंठकवाटोद्घाटनक्षमः || ३ ||

श्लोकत्रयमिदं पुण्यं हयग्रीवपदांकितम् |
वादिराजयतिप्रोक्तं पठतां संपदां पदम् || ४ ||

|| इति श्रीमद्वादिराजपूज्यचरणविरचितं
हयग्रीवसंपदास्तोत्रं संपूर्णम् ||

Sri HaYagreEvastaVam

hayagreeva hayagreeva hayagreeveti vaadinam |

naram munchanti paapaani daridramiva yoshitah ||1||

hayagreeva hayagreeva hayagreeveti yo vadet.

tasya nihsarate vaanee jahnu kanyaapravaahavat ||2||

hayagreeva hayagreeva hayagreeveti yo dhvanih |

bhargavasarma.blogspot.com

vishobhate cha vaikunTa kavaatodghaatanakshamaH ||3||

shloka trayamidam punyam hayagreevapadaankitam |

vaadiraaja yatiproktam pathataam sampadaam padam ||4||

Iti ShriMadVadiraja PoojyaCharana Virachitha

Hayagreeva Sampada Stotram Sampurnam!

ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತವಮ್...

ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವೇತಿ ವಾದಿನಮ್ |

ನರಂ ಮುಂಚಂತಿ ಪಾಪಾನಿ ದರಿದ್ರಮಿವ ಯೋಷಿತಃ || ೧ ||

ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವೇತಿ ಯೋ ವದೇತ್ |

ತಸ್ಯ ನಿಸ್ಸರತೇ ವಾಣೀ ಜಹ್ನುಕನ್ಯಾಪ್ರವಾಹವತ್ || ೨ ||

ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವೇತಿ ಯೋ ಧ್ವನಿಃ |

ವಿಶೋಭತೇ ಸ ವೈಕುಂಠಕವಾಟೋದ್ಘಾಟನಕ್ಷಮಃ || ೩ ||

ಶ್ಲೋಕತ್ರಯಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಹಯಗ್ರೀವಪದಾಂಕಿತಮ್ |

ವಾದಿರಾಜಯತಿಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪಠತಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಪದಮ್ || ೪ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣವಿರಚಿತಂ

ಹಯಗ್ರೀವಸಂಪದಾಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ||

ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತವಮ್...

ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವ ವೆತಿ ವಾದಿನಮ್

నరం ముంచంతి పాపాని దరిద్రమివ యోషిత:

హయగ్రీవ హయగ్రీవ హయగ్రీవ వేతి యో వదేత్

తస్య నిస్సరతే వాణీ జహ్నుకన్యాప్రవాహనాత్

హయగ్రీవ హయగ్రీవ హయగ్రీవ వేతి వై ధ్వని:

విశోభతే తు వైకుంఠకవాటోద్ఘాటనధ్వని:

శ్లోకత్రయమిదం పుణ్యం పఠతాం సంపదాం పదమ్

వాదిరాజయతి ప్రోక్తం హయగ్రీవపదాంకితమ్

ఇతి శ్రీ హయగ్రీవస్తవ: సమాప్త:

Above prayer of Lord Sri Hayagreeva was composed by great Saint and Madhva philosopher Sri Vaadiraaja Theertharu who was an upaasaka of Lord Hayagreeva.

By reciting Hayagreeva, Hayagreeva, Hayagreeva regularly one will be bestowed with

> fluency in speech like the flow of Ganga (Ganges) who is also known as Jaahnavi,

> sins will get destroyed.

> the sound which is embroidered by the chanting of Hayagreeva, Hayagreeva, Hayagreeva is so meritorious and powerful that it can even make the doors of Sri Vaikunta open.

हयग्रीवस्तोत्रं - ॐ ॥

हयग्रीव दयासिंधो बन्धो सज्जनसंततेः ।

त्रयीग्रीव नमश्चान्द्रसान्द्रकान्तिसमांशुमन् ॥

स्वामिन्सघृण काप्यम्बा किं बालकममुञ्चत ।

पालय श्रीपते तस्मादस्मान्सेवकान् ॥

ईश तेऽनीश जीव त्वं तत्त्वं वक्ति न युक्तिमान् ।

अश्वो भूत्वाऽपि यो मर्त्योऽमर्त्यो वाश्वो जगत्त्रये ॥

हयास्य पश्य भृत्यं ते हन्तेमे भूतराक्षसाः ।

जिघांसंत्यात्तचक्रस्त्वं सत्वं विस्तार्य रक्षमाम् ॥

यमोऽपि ते भटस्त्वं च पञ्चरूपो भवान्प्रभुः ।

आज्ञापयतु राजाऽसौ दासायं मयि मोचयेत् ॥

अनन्तगुणसंपूर्ण धूर्न काऽप्यत्र मे प्रिया ।

तव पादाब्जसेवैव जैवबन्धविमोिचनी ॥

सुरम्य सुखचिद्रूप धूपदीपार्चनादिकम् ।

तव प्रियं सदा कुर्यां पुर्यां वा पर्वतेऽपि वा ॥

विद्यां देहि विवेकं च शं च सर्वत्र देहि मे ।

श्रद्धां देहि तथा पाहि मा हिनस्ति यथा परः ॥

ससुरासुरगंधर्वपूर्वसर्वजगत्पते ।

शरणं भव वाणीशवीशभोगीशसेवित ॥

हयाननं हर क्लेशं लेशं दर्शय नः प्रभो ।
भवन्मुखाम्बुजे नृत्यच्छ्रुत्यन्ताख्यवधूहृदाम् ॥

वादिराजाख्ययतिना सादरं रचितां स्तुतिम् ।

श्रीधरांघ्रियुगे भक्तीं साधयान् सर्वदा पठेत्॥

॥इति श्रीमद्वादिराजपुज्यचरणविरचितं हयग्रीवस्तोत्रं समाप्तम् ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु

ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಂ - ಓಂ ||

ಹಯಗ್ರೀವ ದಯಾಸಿಂಧೋ ಬನ್ಧೋ ಸಜ್ಜನಸಂತತೇಃ |
ತ್ರಯೀಗ್ರೀವ ನಮಶ್ಚಾನ್ದ್ರಸಾನ್ದ್ರಕಾನ್ತಿಸಮಾಂಶುಮನ್ ||

ಸ್ವಾಮಿನ್ನಘೃಣ ಕಾಪ್ಯಮ್ಬಾ ಕಿಂ ಬಾಲಕಮಮುಞ್ಚತ |
ಪಾಲಯ ಶ್ರೀಪತೇ ತಸ್ಮಾದಸ್ಮಾನ್ಸೇವಕಾನ್ ||

ಈಶ ತೇಽನೀಶ ಜೀವ ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವಂ ವಕ್ತಿ ನ ಯುಕ್ತಿಮಾನ್ |
ಅಶ್ವೋ ಭೂತ್ವಾಽಪಿ ಯೋ ಮತ್ಸ್ಯೋ೯ಽಮತ್ಸ್ಯೋ೯ ವಾಶ್ವೋ ಜಗತ್ತ್ರಯೇ ||

ಹಯಾಸ್ಯ ಪಶ್ಯ ಭೃತ್ಯಂ ತೇ ಹನ್ತೇಮೇ ಭೂತರಾಕ್ಷಸಾಃ |
ಜಿಘಾಂಸಂತ್ಯಾತ್ತಚಕ್ರಸ್ತ್ವಂ ಸತ್ವಂ ವಿಸ್ತಾರ್ಯ ರಕ್ಷಮಾಮ್ ||

ಯಮೋಽಪಿ ತೇ ಭಟಸ್ತ್ವಂ ಚ ಪಞ್ಚರೂಪೋ ಭವಾನ್ಪ್ರಭುಃ |
ಆಜ್ಞಾಪಯತು ರಾಜಾಽಸೌ ದಾಸಾಯಂ ಮಯಿ ಮೋಚಯೇತ್ ||

ಅನನ್ತಗುಣಸಂಪೂರ್ಣ ಧೂರ್ತ ಕಾಽಪ್ಯತ್ರ ಮೇ ಪ್ರಿಯಾ |

ತವ ಪಾದಾಬ್ಜಸೇವೈವ ಜೈವಬನ್ಧವಿಮೋಚನೀ ||

ಸುರಮ್ಯ ಸುಖಚಿದ್ರೂಪ ಧೂಪದೀಪಾರ್ಚನಾದಿಕಮ್ |
ತವ ಪ್ರಿಯಂ ಸದಾ ಕುರ್ಯಾಂ ಪುರ್ಯಾಂ ವಾ ಪರ್ವತೇऽಪಿ ವಾ ||

ವಿದ್ಯಾಂ ದೇಹಿ ವಿವೇಕಂ ಚ ಶಂ ಚ ಸರ್ವತ್ರ ದೇಹಿ ಮೇ |
ಶ್ರದ್ಧಾಂ ದೇಹಿ ತಥಾ ಪಾಹಿ ಮಾ ಹಿನಸ್ತಿ ಯಥಾ ಪರಃ ||

ಸಸುರಾಸುರಗಂಧರ್ವಪೂರ್ವಸರ್ವಜಗತ್ಪತೇ |
ಶರಣಂ ಭವ ವಾಣೀಶವೀಶಭೋಗೀಶಸೇವಿತ ||

ಹಯಾನನಂ ಹರ ಕ್ಲೇಶಂ ಲೇಶಂ ದರ್ಶಯ ನಃ ಪ್ರಭೋ |
ಭವನ್ಮುಖಾಮ್ಬುಜೇ ನೃತ್ಯಚ್ಚುತ್ಯನ್ತಾಖ್ಯವಧೂಹೃದಾಮ್ ||

ವಾದಿರಾಜಾಖ್ಯಯತಿನಾ ಸಾದರಂ ರಚಿತಾಂ ಸ್ತುತಿಮ್ |
ಶ್ರೀಧರಾಂಘ್ರಿಯುಗೇ ಭಕ್ತೀಂ ಸಾಧಯಾನ್ ಸರ್ವದಾ ಪಠೇತ್||

||ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪುಜ್ಯಚರಣವಿರಚಿತಂ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್
||
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಂ - ಓಂ ||

ಹಯಗ್ರೀವ ದಯಾಸಿಂಧೋ ಬನ್ಧೋ ಸಜ್ಜನಸಂತತೇಃ |
ತ್ರಯೀಗ್ರೀವ ನಮಶ್ಚಾನ್ದ್ರಸಾನ್ದ್ರಕಾನ್ತಿಸಮಾಂಶುಮನ್ ||

ಸ್ವಾಮಿನ್ಸಘೃಣ ಕಾಪ್ಯಮ್ಬಾ ಕಿಂ ಬಾಲಕಮಮುಞ್ಚತ |
ಪಾಲಯ ಶ್ರೀಪತೇ ತಸ್ಮಾದಸ್ಮಾನ್ಸೇವಕಾನ್ ||

ఈశ తేఽనీశ జీవ త్వం తత్త్వం వక్తి న యుక్తిమాన్ |
అశ్వో భూత్వాఽపి యో మర్త్యేఽమర్త్యే వాశ్వో జగత్త్రయే ||

హయాస్య పశ్య భృత్యం తే హన్తేమే భూతరాక్షసాః |
జిఘాంసంత్యాత్తచక్రస్త్వం సత్వం విస్తార్య రక్షమామ్ ||

యమోఽపి తే భటస్త్వం చ పఞ్చరూపో భవాన్ప్రభుః |
ఆజ్ఞాపయతు రాజాఽసౌ దాసాయం మయి మోచయేత్ ||

అనన్తగుణసంపూర్ణ ధూర్న కాఽప్యత్ర మే ప్రియా |
తవ పాదాబ్జసేవైవ జైవబన్ధవిమోచనీ ||

సురమ్య సుఖచిద్రూప ధూపదీపార్చనాదికమ్ |
తవ ప్రియం సదా కుర్యాం పుర్యాం వా పర్వతేఽపి వా ||

విద్యాం దేహి వివేకం చ శం చ సర్వత్ర దేహి మే |
శ్రద్ధాం దేహి తథా పాహి మా హినస్తి యథా పరః ||

ససురాసురగంధర్వపూర్వసర్వజగత్పతే |
శరణం భవ వాణీశవీశభోగీశసేవిత ||

హయాననం హర క్లేశం లేశం దర్శయ నః ప్రభో |
భవన్ముఖామ్బుజే నృత్యచ్ఛుత్యన్తాఖ్యవధూహృదామ్ ||

వాదిరాజాఖ్యయతినా సాదరం రచితాం స్తుతిమ్ |

శ్రీధరాంఘ్రియుగే భక్తీం సాధయాన్ సర్వదా పఠేత్||

||ఇతి శ్రీమద్వాదిరాజపుజ్యచరణవిరచితం హయగ్రీవస్తోత్రం సమాప్తమ్ ||
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

hayagrīvastotraṃ - oṃ ||

hayagrīva dayāsiṃdho bandho sajjanasaṃtateḥ |
trayīgrīva namaścāndrasāndrakāntisamāṃśuman ||

svāminsaghṛṇa kāpyambā kiṃ bālakamamuñcata |
pālaya śrīpate tasmādasmānsevakān ||

īśa te'nīśa jīva tvaṃ tattvaṃ vakti na yuktimān |
aśvo bhūtvā'pi yo martyo'martyo vāśvo jagattraye ||

hayāsya paśya bhṛtyaṃ te hanteme bhūtarākṣasāḥ |
jighāṃsaṃtyāttacakrastvaṃ satvaṃ vistārya rakṣamām ||

yamo'pi te bhaṭastvaṃ ca pañcarūpo bhavānprabhuḥ |
ājñāpayatu rājā'sau dāsāyaṃ mayi mocayet ||

anantaguṇasaṃpūrṇa dhūrna kā'pyatra me priyā |
tava pādābjasevaiva jaivabandhavimocanī ||

suramya sukhacidrūpa dhūpadīpārcanādikam |
tava priyaṃ sadā kuryāṃ puryāṃ vā parvate'pi vā ||

vidyāṃ dehi vivekaṃ ca śaṃ ca sarvatra dehi me |
śraddhāṃ dehi tathā pāhi mā hinasti yathā paraḥ ||

sasurāsuragaṃdharvapūrvasarvajagatpate |
śaraṇaṃ bhava vāṇīśavīśabhogīśasevita ||

hayānanaṃ hara kleśaṃ leśaṃ darśaya naḥ prabho |
bhavanmukhāmbuje nṛtyacchutyantākhyavadhūhṛdām
||

vādirājākhyayatinā sādaraṃ racitāṃ stutim |
śrīdharāṃghriyuge bhaktīṃ sādhayān sarvadā paṭhet||

||iti śrīmadvādirājapujyacaraṇaviracitaṃ
hayagrīvastotraṃ samāptam ||
śrīkṛṣṇārpaṇamastu

हयग्रीवदण्डकम्

जय जय तुरङ्गास्य नस्तो

मुखान्निःसृतानन्तवेदादिविद्याप्रबोधीकृताम्भोजसम्भूत

हेषारवोन्निर्जिताशेषदैतेय लक्ष्म्यामृतेनानिशं सिच्यमानाङ्ग

राकेन्दुकोटिप्रतीकाश देहप्रभाभासिताब्जात

गर्भाण्डवाह्यान्तरानम्रधात्रीररुद्रेन्द्र मुख्या मरव्रातको-

टीरमाणिक्यकान्तिच्छटारञ्जिताङ्घ्रे शरच्चन्द्रहृन्मन्दिरध्वान्तराशे

प्रपन्नामरानोकहस्त्वं पुरा देव नारायणाख्येन रूपेण लोकं स्वगर्भे निधाय

श्रियो बाहुयुग्मान्तरे संस्थितः सन् सिसृक्षुस्त्वमादौ विधातारमासृज्य

तत्सत्रयागे हयग्रीवरूपं

समास्थाय दैत्याधमौ लोकशत्रू मधूकैटभाख्यौ च चक्रेण हत्वा

पुनर्लोकःसंरक्षणार्थं झषाद्यावतारैर्महादैत्यसङ्घान् विनिर्मथ्य लोकान् सदा

पासि भो देव यस्त्वां मनुष्योत्तमो
दुग्धपाथोधिमध्यस्थसुश्वेतनामोल्लसद्वीपमध्ये सुसन्तानवृक्षावली वेष्टिते
सन्मणिस्तम्भयुक्ते महामण्डपे तत्र परहे कर्णिकायां सुवासूतिबिम्बे
महायोगपीठे निषण्णं
नमद्देवतामौलिमन्दारमालास्रवन्माकरन्दद्रवक्षालितेनाङ्कुशच्छ-
त्रपाठीनवज्राम्बुजातोर्ध्वरेखाङ्कितेनाङ्घ्रियुग्मेन संराजितं श्वेतकर्मा-
भगुल्फं लसज्जानुयुग्मं दिशादन्तिशुण्डोपमोरुद्वयं
दुग्धसिन्ध्वन्तरीयोपमेनाच्छकौशेयवस्त्राभिरामेण भास्व-
नितम्बेन युक्तं वियद्वाहिनी
वर्तुलावृत्तगम्भीरनाभीसरस्तीरसञ्जातरोमावलीमण्डिते-
नोदरेणाञ्चितं श्रीनिवासायितोरस्तलं शेषभोगाभहस्तैश्चतुर्भिः सदा
शङ्खमुक्ताक्षमालालसत्पुस्तकोद्बोधयुक्तारविन्दानि सम्यग्दधानं
रणद्भृङ्गसंसक्तसम्फुल्लमन्दारमालावलीलग्नसत्कण्ठशोभाभिरामं
शशाङ्कांशुसङ्काशसत्केशरव्रातकेशावलीमण्डितं
दन्तकान्तिच्छटाभासिताशावकाशं दलत्पद्मपत्रायताक्षं
स्फुरद्दक्षिणावर्तशङ्खप्रतीकाशकर्णं लसन्मस्तकं
दिव्यमुक्तामयोदारकोटीरकेयूरहारावलीमेखलाद्याखिलैर्भूषणै-
र्भूषितं चन्द्रनाचर्चिताशेषगात्रं सदा मूर्तिमद्वेदशास्त्रेतिहासादिविद्यावलीसेवितं
श्रीसतीचञ्चलापाङ्गनीराजित ब्रह्मरुद्रादिवन्द्यं सन्मनः पङ्कजे चिन्तयन्
देव बाह्ये हरिद्गोमयालिप्तके रङ्गवल्लीसुशोभाञ्चिते स्थण्डिले
श्वेतकौशेयवस्त्रावृते मालतीमल्लि-

कादिप्रसूनावलीमण्डिते चक्रपद्मादिसन्मण्डलोपेतपीठे यथा याज्ञिका
बाह्यवह्नौ निजान्तःस्थमग्निं समाकृष्य मन्त्राक्षतैः स्थापयित्वार्चयन्ति स्म
तद्वद्बहिर्योगमार्गेण
हृत्पद्ममध्यस्थमीशं स्वबिम्बे प्रतिष्ठाप्य नित्यं त्वदंष्टाक्षरेणोक्तमार्गेण
सम्पूजयन् वर्तते देव यद्वा सुवर्णादिसाण्लोहपत्रेषु वा भूर्जपत्रेषु वा
पट्टवस्त्रेऽथवा वह्निपूर्वाणदिग्राजदन्तारकेषु क्रमादेकवर्णं त्वदीयं लिखित्वाथ
पञ्चाक्षरं गारुडं चाष्टवर्णं स्वरानुष्टुमं
इमं सम्यगालिख्य तद्वद्बहिर्बीजमार्गेष्वनङ्गाक्षैरैः कादिसान्तैः
क्रमाद्वेष्टयित्वा ततो व्योमयुग्मं घरामण्डले दिक्पतीनां च बीजानि संलिख्य
त्वद्बिम्बवद्गन्धपुष्पोपहारादिभिर्भक्तिभावेन सम्पूज्य सन्मन्त्रसिद्धो भवेत्
तस्य वक्त्रे स्थिरा शारदा तस्य गेहे ध्रुवा श्रीः स्वयं तस्य दासा
नृपालादयस्तस्य भक्तिर्भवेच्छाश्वती तस्य विद्या स्फुरत्यश्रुतप्रज्ञया तस्य
पुत्राभिवृद्धिर्भवेत् तस्य वाञ्छा
लभन्तेऽखिला देव यद्वा मनोर्जञ्जपूको भ्रुवोरन्तरे त्वां समस्तागमानुद्गिरन्तं
समाचिन्त्य तत्रैव दीर्घान्वितं बिन्दुयुक्तं चतुर्थोष्मरूपं मनुं स्वान्वितं
सम्यगुच्चार्य सायम्मुखे मुक्तनामासने सन्निवेश्यानिलं चेडया पूरयन् केवले
कुम्भके संस्थितः
सन् ततोर्ध्वीकृतेन स्वजिह्वाग्रभागेन रन्धं निरुध्योद्गतं सोमनीरं पिबेत्
प्रत्यहं तस्य गीर्वाणवाणी वशा तस्य पातञ्जलं स्याज्जलं तस्य भाट्टं
घरट्टोत्थपिष्टोपमं तस्य तर्कस्तु पाणिस्थकर्कन्धुका तस्य वैयासिकी
गीर्मरुन्मेचिका सैष वादेषु पञ्चाननो देव यो वा घृतं ब्राह्मिकापाचितं वाथ वा
कङ्गुलीबीजजालानि वाचाभिमन्व्य

त्वदीयेन मन्त्रेण नित्यं पिबेत् खातयेत् तस्य वक्त्रे कवित्वं सुधासम्मितं
सम्भवेत् तस्य बुद्धिर्बहुग्रन्थसन्धारिणी स्यात् प्रभो देव यत्ते
पदाम्भोजशौचोदकं शूलपाणेः शिरोभूषणं यस्य नाभ्युद्भवो लोकनिर्माणकृत्
पद्मभूर्यस्य पौत्रो हरः सर्वसंहारकृद्
यस्य निःश्वासरूपाः समस्तागमा यस्य पत्नीकटाक्षस्य लेशो
विधीशेन्द्रमुख्यामरस्थानदो यस्य तल्पं सशैलाटवीसिन्धुविश्वम्भराधारकः
शेषभोगीश्वरो यस्य
वाहोत्तमः सर्ववेदाभिमानी खगाधीश्वरो यस्य वक्त्राग्निमध्ये सुरारातिसङ्घाः
पतङ्गा बभूवुः स्वयं यस्य दिव्यो हयो भक्तिभाजां नृणां
तीर्थकोट्युत्थपुण्याधिको यस्य
विज्ञानभक्त्याख्यसद्द्रव्यसम्पादकानां भवेदक्षयानन्दभोगः प्रभो देव तं
त्वामहं सच्चिदानन्दमूर्तिं जगज्जन्मसंरक्षणज्ञानसंहारबन्धादिहेतुं
निरस्ताधिकं निःसमं
सद्गुणाम्भोनिधिं नित्यमुक्तं निजानन्दतृप्तं विभुं निर्गताशेषदोषं निरीशं
स्वरोमावलीकूपसंस्थाब्जगर्भाण्डकोटिव्रजं मुक्तवागीशभोगीशपक्षीश देवेशकः
दर्पसूर्यादि-
मुख्यामरैः सेवितं श्रीकराम्भोजरत्नोर्मिकादीधितिस्तोमशोणीकृताङ्घ्रिद्वयं
भक्त-
लोकार्जितानेकजन्माघशुष्काटवीपावकं सर्ववेदैकवेद्यं सर्वदेवैकवन्द्यं
महायोगिहृन्मन्दिरं सन्ततानन्तभोगासनं देवदेवं प्रणम्य प्रभो याचये
साधुनिन्दात्मशंसाश्रुत-

ग्रन्थवेत्तृत्वदुःशास्त्रवेत्तृत्वदुष्टान्नभोक्तृत्वदुष्टात्मसेवाद्यनन्तापराधालयं
नित्यकर्माधनुष्ठानदूरं दुराचारिणं ज्ञानहीनं सदा क्रोधलोभाद्यमित्रान्वितं
स्वोत्तमाचार्यसेवानभिज्ञं कृतघ्नं नृशंसं महाघौघसिन्धौ निमग्नं
कृपाम्भोनिधे पाहि निश्चञ्चलां
ते पदाम्भोजयुग्मे च भक्तिं प्रभो देहि सुज्ञानवन्तं कुरुष्वाशु यत्ते मनोज्ञं
लसत्पुण्डरीकायताक्षं प्रसन्नाननं चारुमन्दस्मितं शोभनाङ्गं शशाङ्कप्रभं
दिव्यसद्गन्धभूषाम्बरालङ्कृतं श्रीसखं सच्चिदानन्दरूपं सदा मन्मनःपङ्कजे
ते स्थिरं स्थापयानन्तशक्ते ।

जय वाजिवक्त्र प्रभो जय सिन्धुकन्यापते जय देवचूडामणे जयानन्तमूर्ते
जयानन्द सिन्धो जयागाधबोध प्रभो श्रीरमानाथ
लोकैकनाथाप्रमेयाच्युतानन्त गोविन्द तुभ्यं नमस्ते नमस्ते नमः पाहि मां
पाहि ।

इति श्रीमद्वादिराजपुज्यचरणविरचित श्रीहयग्रीवदण्डकं सम्पूर्णम् ।

श्री कृष्णार्पणमस्तु

ಹಯಗ್ರೀವದಣ್ಡಕಮ್

ಜಯ ಜಯ ತುರಙ್ಗಾಸ್ಯ ನಸ್ತೋ
ಮುಖಾನ್ನಿಃಸೃತಾನನ್ತವೇದಾದಿವಿದ್ಯಾಪ್ರಬೋಧೀಕೃತಾಮ್ಭೋಜಸಮ್ಭೂತ
ಹೇಷಾರವೋನ್ನಿರ್ಜಿತಾಶೇಷದೈತೇಯ ಲಕ್ಷಾ್ಯಮೃತೇನಾನಿಶಂ ಸಿಚ್ಯಮಾನಾಙ್ಗ
ರಾಕೇನ್ದುಕೋಟಿಪ್ರತೀಕಾಶ ದೇಹಪ್ರಭಾಭಾಸಿತಾಬ್ಜಾತ
ಗರ್ಭಾಣ್ಡವಾಹ್ಯಾನ್ತರಾನಮ್ರಧಾತ್ರೀರರುದ್ರೇನ್ದ್ರ ಮುಖ್ಯ ಮರವ್ರಾತಕೋ-

ಟೀರಮಾಣಿಕ್ಯಕಾನ್ತಿಚ್ಛಟಾರಞ್ಜಿತಾಙ್ಘ್ರೀ ಶರಚ್ಚನ್ದ್ರಹೃನ್ಮನ್ದಿರಧ್ವಾನ್ತರಾಶೇ
ಪ್ರಪನ್ನಾಮರಾನೋಕಹಸ್ತ್ವಂ ಪುರಾ ದೇವ ನಾರಾಯಣಾಖ್ಯೇನ ರೂಪೇಣ ಲೋಕಂ
ಸ್ವಗರ್ಭೇ ನಿಧಾಯ ಶ್ರಿಯೋ ಬಾಹುಯುಗ್ಮಾನ್ತರೇ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ಸನ್ ಸಿಸೃಕ್ಷುಸ್ತ್ವಮಾದೌ
ವಿಧಾತಾರಮಾಸೃಜ್ಯ ತತ್ಸತ್ರಯಾಗೇ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಂ
ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ದೈತ್ಯಾಧಮೌ ಲೋಕಶತ್ರೂ ಮಧೂಕೈಟಭಾಖ್ಯೌ ಚ ಚಕ್ರೇಣ ಹತ್ವಾ
ಪುನರ್ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಋಷಾದ್ಯಾವತಾರೈರ್ಮಹಾದೈತ್ಯಸಙ್ಘಾನ್
ವಿನಿರ್ಮಥ್ಯ ಲೋಕಾನ್ ಸದಾ ಪಾಸಿ ಭೋ ದೇವ ಯಸ್ತ್ವಂ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮೋ
ದುಗ್ಧಪಾಥೋಧಿಮಧ್ಯಸ್ಥಸುಶ್ವೇತನಾಮೋಲ್ಲಸದ್ದ್ವೀಪಮಧ್ಯೇ ಸುಸನ್ತಾನವೃಕ್ಷಾವಲೀ
ವೇಷ್ಟಿತೇ ಸನ್ಮಣಿಸ್ತಮ್ಭಯುಕ್ತೇ ಮಹಾಮಣ್ಡಪೇ ತತ್ರ ಪರಹೇ ಕರ್ಣಿಕಾಯಾಂ
ಸುವಾಸೂತಿಬಿಮ್ಬೇ ಮಹಾಯೋಗಪೀಠೇ ನಿಷಣ್ಣಂ
ನಮದ್ದೇವತಾಮೌಲಿಮನ್ದಾರಮಾಲಾಸ್ರವನ್ಮಕರನ್ದದ್ರವಕ್ಷಾಲಿತೇನಾಙ್ಘ್ರಿಶಚ್ಛ-
ತ್ರಪಾಠೀನವಜ್ರಾಮ್ಬುಜಾತೋರ್ಧ್ವರೇಖಾಙ್ಕಿತೇನಾಙ್ಘ್ರಿಯುಗ್ಮೇನ ಸಂರಾಜಿತಂ
ಶ್ವೇತಕರ್ಮಾ- ಭಗುಲ್ಫಂ ಲಸಜ್ಜಾನುಯುಗ್ಮಂ ದಿಶಾದನ್ತಿಶುಣ್ಡೋಪಮೋರುದ್ವಯಂ
ದುಗ್ಧಸಿನ್ಧ್ವನ್ತರೀಯೋಪಮೇನಾಚ್ಛಕೌಶೇಯವಸ್ತ್ರಾಭಿರಾಮೇಣ ಭಾಸ್ವ-
ನಿತಮ್ಬೇನ ಯುಕ್ತಂ ವಿಯದ್ವಾಹಿನೀ
ವರ್ತುಲಾವೃತ್ತಗಮ್ಭೀರನಾಭೀಸರಸ್ತೀರಸಞ್ಜಾತರೋಮಾವಲೀಮಣ್ಡಿತೇ-
ನೋದರೇಣಾಞ್ಚಿತಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯಿತೋರಸ್ತಲಂ ಶೇಷಭೋಗಾಭಹಸ್ತೈಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ
ಸದಾ ಶಙ್ಖಮುಕ್ತಾಕ್ಷಮಾಲಾಲಸತ್ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯೋಧಯುಕ್ತಾರವಿನ್ದಾನಿ ಸಮ್ಯಗ್ದಧಾನಂ
ರಣದ್ಭೃಙ್ಗಸಂಸಕ್ತಸಮ್ಫುಲ್ಲಮನ್ದಾರಮಾಲಾವಲೀಲಗ್ನಸತ್ಕಣ್ಠಶೋಭಾಭಿರಾಮಂ
ಶಶಾಙ್ಕಾಂಶುಸಙ್ಕಾಶಸತ್ಕೇಶರವ್ರಾತಕೇಶಾವಲೀಮಣ್ಡಿತಂ
ದನ್ತಕಾನ್ತಿಚ್ಛಟಾಭಾಸಿತಾಶಾವಕಾಶಂ ದಲತ್ಪದ್ಮಪತ್ರಾಯತಾಕ್ಷಂ
ಸ್ಫುರದ್ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತಶಙ್ಖಪ್ರತೀಕಾಶಕರ್ಣಂ ಲಸನ್ಮಸ್ತಕಂ

ದಿವ್ಯಮುಕ್ತಾಮಯೋದಾರಕೋಟೀರಕೇಯೂರಹಾರಾವಲೀಮೇಖಲಾದ್ಯಾಖಿಲೈರ್ಭೂ
ಷಣೈ-
ರ್ಭೂಷಿತಂ ಚನ್ದನಾಚರ್ಚಿತಾಶೇಷಗಾತ್ರಂ ಸದಾ
ಮೂರ್ತಿಮದ್ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೇತಿಹಾಸಾದಿವಿದ್ಯಾವಲೀಸೇವಿತಂ
ಶ್ರೀಸತೀಚಞ್ಚಲಾಪಾಙ್ಗನೀರಾಜಿತ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿವನ್ದ್ಯಂ ಸನ್ಮನಃ ಪಙ್ಕಜೇ
ಚಿನ್ತಯನ್ ದೇವ ಬಾಹ್ಯೇ ಹರಿದ್ಗೋಮಯಾಲಿಪ್ತಕೇ ರಙ್ಗವಲ್ಲೀಸುಶೋಭಾಞ್ಚಿತೇ
ಸ್ಥಣ್ಡಿಲೇ ಶ್ವೇತಕೌಶೇಯವಸ್ತ್ರಾವೃತೇ ಮಾಲತೀಮಲ್ಲಿ-
ಕಾದಿಪ್ರಸೂನಾವಲೀಮಣ್ಡಿತೇ ಚಕ್ರಪದ್ಮಾದಿಸನ್ಮಣ್ಡಲೋಪೇತಪೀಠೇ ಯಥಾ
ಯಾಜ್ಞಿಕಾ ಬಾಹ್ಯವಹ್ನೌ ನಿಜಾನ್ತಃಸ್ಥಮಗ್ನಿಂ ಸಮಾಕೃಷ್ಯ ಮನ್ತ್ರಾಕ್ಷತೈಃ
ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾರ್ಚಯನ್ತಿ ಸ್ಮ ತದ್ವದ್ಬಹಿರ್ಯೋಗಮಾರ್ಗೇಣ
ಹೃತ್ಪದ್ಮಮಧ್ಯಸ್ಥಮೀಶಂ ಸ್ವಬಿಮ್ಬೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ನಿತ್ಯಂ
ತ್ವದಂಷ್ಟಾಕ್ಷರೇಣೋಕ್ತಮಾರ್ಗೇಣ ಸಮ್ಪೂಜಯನ್ ವರ್ತತೇ ದೇವ ಯದ್ವಾ
ಸುವರ್ಣಾದಿಸಾಣ್ಲೋಹಪತ್ರೇಷು ವಾ ಭೂರ್ಜಪತ್ರೇಷು ವಾ ಪಟ್ಟವಸ್ತ್ರೇಽಥವಾ
ವಹ್ನಿಪೂರ್ವಾಣದಿಗ್ರಾಜದನ್ತಾರಕೇಷು ಕ್ರಮಾದೇಕವರ್ಣಂ ತ್ವದೀಯಂ ಲಿಖಿತ್ವಾಥ
ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಂ ಗಾರುಡಂ ಚಾಷ್ಟವರ್ಣಂ ಸ್ವರಾನುಷ್ಟುಮಂ
ಇಮಂ ಸಮ್ಯಗಾಲಿಖ್ಯ ತದ್ವದ್ಬಹಿರ್ಬೀಜಮಾರ್ಗೇಷ್ವನಙ್ಗಾಕ್ಷೈರೈಃ ಕಾದಿಸಾನ್ತೈಃ
ಕ್ರಮಾದ್ವೇಷ್ಟಯಿತ್ವಾ ತತೋ ವ್ಯೋಮಯುಗ್ಮಂ ಧರಾಮಣ್ಡಲೇ ದಿಕ್ಪತೀನಾಂ ಚ
ಬೀಜಾನಿ ಸಂಲಿಖ್ಯ ತ್ವದ್ಬಿಮ್ಬವದ್ಗನ್ಧಪುಷ್ಪೋಪಹಾರಾದಿಭಿರ್ಭಕ್ತಿಭಾವೇನ ಸಮ್ಪೂಜ್ಯ
ಸನ್ಮನ್ತ್ರಸಿದ್ಧೋ ಭವೇತ್ ತಸ್ಯ ವಕ್ತ್ರೇ ಸ್ಥಿರಾ ಶಾರದಾ ತಸ್ಯ ಗೇಹೇ ಧ್ರುವಾ ಶ್ರೀಃ
ಸ್ವಯಂ ತಸ್ಯ ದಾಸಾ ನೃಪಾಲಾದಯಸ್ತಸ್ಯ ಭಕ್ತಿರ್ಭವೇಚ್ಛಾಶ್ವತೀ ತಸ್ಯ ವಿದ್ಯಾ
ಸ್ಫುರತ್ಯಶ್ರುತಪ್ರಜ್ಞಯಾ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿರ್ಭವೇತ್ ತಸ್ಯ ವಾಞ್ಛಾ

ಲಭನ್ತೇऽಖಿಲಾ ದೇವ ಯದ್ವಾ ಮನೋರ್ಜಞ್ಜಪೂಕೋ ಭ್ರುವೋರನ್ತರೇ ತ್ವಾಂ
ಸಮಸ್ತಾಗಮಾನುದ್ಗಿರನ್ತಂ ಸಮಾಚಿನ್ಯ ತತ್ಸೈವ ದೀರ್ಘಾನ್ವಿತಂ ಬಿನ್ದುಯುಕ್ತಂ
ಚತುರ್ಥೋಷ್ಮರೂಪಂ ಮನುಂ ಸ್ವಾನ್ವಿತಂ ಸಮ್ಯಗುಚ್ಚಾರ್ಯ ಸಾಯಮ್ಮುಖೇ
ಮುಕ್ತನಾಮಾಸನೇ ಸನ್ನಿವೇಶ್ಯಾನಿಲಂ ಚೇಡಯಾ ಪೂರಯನ್ ಕೇವಲೇ ಕುಮ್ಭಕೇ
ಸಂಸ್ಥಿತಃ
ಸನ್ ತತೋದ್ಧೀಕೃತೇನ ಸ್ವಜಿಹ್ವಾಗ್ರಭಾಗೇನ ರನ್ಧ್ರಂ ನಿರುಧ್ಯೋದ್ಗತಂ
ಸೋಮನೀರಂ ಪಿಬೇತ್ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ತಸ್ಯ ಗೀರ್ವಾಣವಾಣೀ ವಶಾ ತಸ್ಯ ಪಾತಞ್ಜಲಂ
ಸ್ಯಾಜ್ಜಲಂ ತಸ್ಯ ಭಾಟ್ಟಂ ಘರಟ್ಟೋತ್ಥಪಿಷ್ಟೋಪಮಂ ತಸ್ಯ ತರ್ಕಸ್ತು
ಪಾಣಿಸ್ಥಕರ್ಕನ್ಧುಕಾ ತಸ್ಯ ವೈಯಾಸಿಕೀ ಗೀರ್ಮರುನ್ಮೇಚಿಕಾ ಸೈಷ ವಾದೇಷು
ಪಞ್ಚಾನನೋ ದೇವ ಯೋ ವಾ ಘೃತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಕಾಪಾಚಿತಂ ವಾಥ ವಾ
ಕಙ್ಗುಲೀಬೀಜಜಾಲಾನಿ ವಾಚಾಭಿಮನ್ತ್ರ್ಯ
ತ್ವದೀಯೇನ ಮನ್ತ್ರೇಣ ನಿತ್ಯಂ ಪಿಬೇತ್ ಖಾತಯೇತ್ ತಸ್ಯ ವಕ್ತ್ರೇ ಕವಿತ್ವಂ
ಸುಧಾಸಮ್ಮಿತಂ ಸಮ್ಭವೇತ್ ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿರ್ಬಹುಗ್ರನ್ಥಸನ್ಧಾರಿಣೀ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಭೋ
ದೇವ ಯತ್ತೇ ಪದಾಮ್ಭೋಜಶೌಚೋದಕಂ ಶೂಲಪಾಣೇಃ ಶಿರೋಭೂಷಣಂ ಯಸ್ಯ
ನಾಭ್ಯುದ್ಭವೋ ಲೋಕನಿರ್ಮಾಣಕೃತ್ ಪದ್ಮಭೂರ್ಯಸ್ಯ ಪೌತ್ರೋ ಹರಃ
ಸರ್ವಸಂಹಾರಕೃದ್
ಯಸ್ಯ ನಿಃಶ್ವಾಸರೂಪಾಃ ಸಮಸ್ತಾಗಮಾ ಯಸ್ಯ ಪತ್ನೀಕಟಾಕ್ಷಸ್ಯ ಲೇಶೋ
ವಿಧೀಶೇನ್ದ್ರಮುಖ್ಯಾಮರಸ್ಥಾನದೋ ಯಸ್ಯ ತಲ್ಪಂ
ಸಶೈಲಾಟವೀಸಿನ್ಧುವಿಶ್ವಮ್ಭರಾಧಾರಕಃ ಶೇಷಭೋಗೀಶ್ವರೋ ಯಸ್ಯ
ವಾಹೋತ್ತಮಃ ಸರ್ವವೇದಾಭಿಮಾನೀ ಖಗಾಧೀಶ್ವರೋ ಯಸ್ಯ ವಕ್ತ್ರಾಗ್ನಿಮಧ್ಯೇ
ಸುರಾರಾತಿಸಙ್ಘಾಃ ಪತಙ್ಗಾ ಬಭೂವುಃ ಸ್ವಯಂ ಯಸ್ಯ ದಿವ್ಯೋ ಹಯೋ
ಭಕ್ತಿಭಾಜಾಂ ನೃಣಾಂ ತೀರ್ಥಕೋಟ್ಯುತ್ಥಪುಣ್ಯಾಧಿಕೋ ಯಸ್ಯ

ವಿಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾಖ್ಯಸದ್ದ್ರವ್ಯಸಮ್ಪಾದಕಾನಾಂ ಭವೇದಕ್ಷಯಾನನ್ದಭೋಗಃ ಪ್ರಭೋ ದೇವ
ತಂ ತ್ವಾಮಹಂ ಸಚ್ಚಿದಾನನ್ದಮೂರ್ತಿ
ಜಗಜ್ಜನ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಜ್ಞಾನಸಂಹಾರಬನ್ಧಾದಿಹೇತುಂ ನಿರಸ್ತಾಧಿಕಂ ನಿಃಸಮಂ
ಸದ್ಗುಣಾಮ್ಭೋನಿಧಿಂ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಂ ನಿಜಾನನ್ದತೃಪ್ತಂ ವಿಭುಂ ನಿರ್ಗತಾಶೇಷದೋಷಂ
ನಿರೀಶಂ ಸ್ವರೋಮಾವಲೀಕೂಪಸಂಸ್ಥಬ್ರಹ್ಮಗರ್ಭಾಣ್ಡಕೋಟಿವ್ರಜಂ
ಮುಕ್ತವಾಗೀಶಭೋಗೀಶಪಕ್ಷೀಶ ದೇವೇಶಕಃ ದರ್ಪಸೂರ್ಯಾದಿ-
ಮುಖ್ಯಾಮರೈಃ ಸೇವಿತಂ
ಶ್ರೀಕರಾಮ್ಭೋಜರತ್ನೋರ್ಮಿಕಾದೀಪ್ತಿಸ್ತೋಮಶೋಣೀಕೃತಾಙ್ಘ್ರಿದ್ವಯಂ ಭಕ್ತ-
ಲೋಕಾರ್ಜಿತಾನೇಕಜನ್ಮಾಘಶುಷ್ಕಾಟವೀಪಾವಕಂ ಸರ್ವವೇದೈಕವೇದ್ಯಂ
ಸರ್ವದೇವೈಕವನ್ದ್ಯಂ ಮಹಾಯೋಗಿಹೃನ್ಮನ್ದಿರಂ ಸನ್ತತಾನನ್ತಭೋಗಾಸನಂ
ದೇವದೇವಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಭೋ ಯಾಚಯೇ ಸಾಧುನಿನ್ದಾತ್ಮಶಂಸಾಶ್ರುತ-
ಗ್ರನ್ಥವೇತ್ತತ್ತ್ವದುಃಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತತ್ತ್ವದುಷ್ಟಾನ್ನಭೋಕ್ತತ್ತ್ವದುಷ್ಟಾತ್ಮಸೇವಾದ್ಯನನ್ತಾಪರಾ
ಧಾಲಯಂ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾಧನುಷ್ಠಾನದೂರಂ ದುರಾಚಾರಿಣಂ ಜ್ಞಾನಹೀನಂ ಸದಾ
ಕ್ರೋಧಲೋಭಾದ್ಯಮಿತ್ರಾನ್ವಿತಂ ಸ್ವೋತ್ತಮಾಚಾರ್ಯಸೇವಾನಭಿಜ್ಞಂ ಕೃತಘ್ನಂ
ನೃಶಂಸಂ ಮಹಾಘೌಘಸಿನ್ಧೌ ನಿಮಗ್ನಂ ಕೃಪಾಮ್ಭೋನಿಧೇ ಪಾಹಿ ನಿಶ್ಚಿಞ್ಚಲಾಂ
ತೇ ಪದಾಮ್ಭೋಜಯುಗ್ಮೇ ಚ ಭಕ್ತಿಂ ಪ್ರಭೋ ದೇಹಿ ಸುಜ್ಞಾನವನ್ತಂ ಕುರುಷ್ವಾಶು
ಯತ್ತೇ ಮನೋಜ್ಞಂ ಲಸತ್ಪುಣ್ಡರೀಕಾಯತಾಕ್ಷಂ ಪ್ರಸನ್ನಾನನಂ ಚಾರುಮನ್ದಸ್ಮಿತಂ
ಶೋಭನಾಙ್ಗಂ ಶಶಾಙ್ಕಪ್ರಭಂ ದಿವ್ಯಸದ್ಗನ್ಧಭೂಷಾಮ್ಬರಾಲಙ್ಕೃತಂ ಶ್ರೀಸಖಂ
ಸಚ್ಚಿದಾನನ್ದರೂಪಂ ಸದಾ ಮನ್ಮನಃಪದ್ಮಜೇ ತೇ ಸ್ಥಿರಂ ಸ್ಥಾಪಯಾನನ್ತಶಕ್ತೇ |
ಜಯ ವಾಜಿವಕ್ತ್ರ ಪ್ರಭೋ ಜಯ ಸಿನ್ಧುಕನ್ಯಾಪತೇ ಜಯ ದೇವಚೂಡಾಮಣೇ
ಜಯಾನನ್ತಮೂರ್ತೇ ಜಯಾನನ್ದ ಸಿನ್ಧೋ ಜಯಾಗಾಧಬೋಧ ಪ್ರಭೋ

శ్రీరమానాథ లోకైకనాథాప్రమేయాచ్యుతానన్త గోవిన్ద తుభ్యం నమస్తే నమస్తే నమః పాహి మాం పాహి |

ఇతి శ్రీమద్వాదిరాజపుజ్యచరణవిరచిత శ్రీహయగ్రీవదణ్డకం సమ్పూర్ణమ్ |

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు

హయగ్రీవదణ్డకమ్

జయ జయ తురఙ్గస్య నస్తో
ముఖాన్నిఃసృతానన్తవేదాదివిద్యాప్రబోధీకృతామ్భోజసమ్భూత
హేషారవోన్నిద్రితాశేషదైతేయ లక్ష్యామృతేనానిశం సిచ్యమానాఙ్గ
రాకేన్దుకోటిప్రతీకాశ దేహప్రభాభాసితాబ్జాత గర్భాణ్డవాహ్యాన్తరానమ్రధాత్రీరరుద్రేన్ద్ర
ముఖ్యా మరవ్రాతకో-
టీరమాణిక్యకాన్తిచ్ఛటారఞ్జితాఙ్ఘ్రే శరచ్చన్ద్రహ్యన్మన్దిరధ్వాన్తరాశే
ప్రపన్నామరానోకహస్త్వం పురా దేవ నారాయణాఖ్యేన రూపేణ లోకం స్వగర్భే
నిధాయ శ్రియో బాహుయుగ్మాన్తరే సంస్థితః సన్ సిసృక్షుస్త్వమాదౌ
విధాతారమాసృజ్య తత్సత్రయాగే హయగ్రీవరూపం
సమాస్థాయ దైత్యాధమౌ లోకశత్రూ మధూకైటభాఖ్యౌ చ చక్రేణ హత్వా
పునర్లోకసంరక్షణార్థం ఋషాద్యావతారైర్మహాదైత్యసఙ్ఘాన్ వినిర్మథ్య లోకాన్ సదా
పాసి భో దేవ యస్త్వాం మనుష్యోత్తమో
దుగ్ధపాథోధిమధ్యస్థసుశ్వేతనామోల్లసద్వీపమధ్యే సుసన్తానవృక్షావలీ వేష్టితే
సన్మణిస్తమ్బయుక్తే మహామణ్డపే తత్ర పరమే కర్ణికాయాం సువాసూతిబిమ్బే
మహాయోగపీఠే నిషణ్ణం

నమద్దేవతామౌలిమన్దారమాలాస్రవన్మాకరన్దద్రవక్షాలితేనాఙ్ఘ్రిశచ్చ-

త్రపాఠీనవజ్రామ్బుజాతోర్ధ్వరేఖాఙ్కితేనాఙ్ఘ్రియుగ్మేన సంరాజితం శ్వేతకర్మా-

భగుల్ఫం లసజ్జానుయుగ్మం దిశాదన్తిశుణ్డోపమోరుద్వయం

దుగ్ధసిన్ధ్వన్తరీయోపమేనాచ్ఛకౌశేయవస్త్రాభిరామేణ భాస్వ-

నితమ్బేన యుక్తం వియద్వాహినీ

వర్తులావృత్తగమ్భీరనాభీసరస్తీరసఞ్జాతరోమావలీమణ్డితే-

నోదరేణాఞ్చితం శ్రీనివాసాయితోరస్తలం శేషభోగాభహస్తైశ్చతుర్భిః సదా

శఙ్ఖముక్తాక్షమాలాలసత్పుస్తకోద్బోధయుక్తారవిన్దాని సమ్యగ్దధానం

రణద్భృఙ్గసంసక్తసమ్ఫుల్లమన్దారమాలావలీలగ్నసత్కణ్ఠశోభాభిరామం

శశాఙ్కాంశుసఙ్కాశసత్కేశరవ్రాతకేశావలీమణ్డితం

దన్తకాన్తిచ్ఛటాభాసితాశావకాశం దలత్పద్మపత్రాయతాక్షం

స్ఫురద్దక్షిణావర్తశఙ్ఖప్రతీకాశకర్ణం లసన్మస్తకం

దివ్యముక్తామయోదారకోటీరకేయూరహారావలీమేఖలాద్యాఖిలైర్భూషణై-

ర్భూషితం చన్దనాచర్చితాశేషగాత్రం సదా

మూర్తిమద్వేదశాస్త్రేతిహాసాదివిద్యావలీసేవితం

శ్రీసతీచఞ్చలాపాఙ్గనీరాజిత బ్రహ్మరుద్రాదివన్ద్యం సన్మనః పఙ్కజే చిన్తయన్ దేవ

బాహ్యే హరిద్గోమయాలిప్తకే రఙ్గవల్లీసుశోభాఞ్చితే స్థణ్డిలే శ్వేతకౌశేయవస్త్రావృతే

మాలతీమల్లి-

కాదిప్రసూనావలీమణ్డితే చక్రపద్మాదిసన్మణ్డలోపేతపీఠే యథా యాజ్ఞికా

బాహ్యవహ్నౌ నిజాన్తఃస్థమగ్నిం సమాకృష్య మన్త్రాక్షతైః స్థాపయిత్వార్చయన్తి స్మ

తద్వద్బహిర్యోగమార్గేణ

హృత్పద్మమధ్యస్థమీశం స్వబిమ్బే ప్రతిష్ఠాప్య నిత్యం త్వదంష్టాక్షరేణోక్తమార్గేణ
సమ్పూజయన్ వర్తతే దేవ యద్వా సువర్ణాదిసాణ్లోహపత్రేషు వా భూర్జపత్రేషు
వా పట్టవస్త్రేఽథవా వహ్నిపూర్వాణదిగ్రాజదన్తారకేషు క్రమాదేకవర్ణం త్వదీయం
లిఖిత్వాథ పఞ్చాక్షరం గారుడం చాష్టవర్ణం స్వరానుష్టుమం
ఇమం సమ్యగాలిఖ్య తద్వద్బహిర్బీజమార్గేష్వనఙ్గాక్షైరైః కాదిసాన్తైః
క్రమాద్వేష్టయిత్వా తతో వ్యోమయుగ్మం ఘురామణ్డలే దిక్పతీనాం చ బీజాని
సంలిఖ్య త్వద్బిమ్బవద్గన్ధపుష్పోపహారాదిభిర్భక్తిభావేన సమ్పూజ్య సన్మన్త్రసిద్ధో
భవేత్ తస్య వక్త్రే స్థిరా శారదా తస్య గేహే ధ్రువా శ్రీః స్వయం తస్య దాసా
నృపాలాదయస్తస్య భక్తిర్భవేచ్ఛాశ్వతీ తస్య విద్యా స్ఫురత్యశ్రుతప్రజ్ఞయా తస్య
పుత్రాభివృద్ధిర్భవేత్ తస్య వాఞ్ఛా
లభన్తేఽఖిలా దేవ యద్వా మనోర్జఞ్జపూకో భ్రువోరన్తరే త్వాం
సమస్తాగమానుద్గిరన్తం సమాచిన్త్య తత్రైవ దీర్ఘాన్వితం బిన్దుయుక్తం
చతుర్థోష్మరూపం మనుం స్వాన్వితం సమ్యగుచ్చార్య సాయమ్ముఖే
ముక్తనామాసనే సన్నివేశ్యానిలం చేడయా పూరయన్ కేవలే కుమ్భకే సంస్థితః
సన్ తతోర్ధ్వీకృతేన స్వజిహ్వాగ్రభాగేన రన్ధం నిరుధ్యోద్గతం సోమనీరం పిబేత్
ప్రత్యహం తస్య గీర్వాణవాణీ వశా తస్య పాతఞ్జలం స్యాజ్జలం తస్య భాట్టం
ఘరట్టోత్థపిష్టోపమం తస్య తర్కస్తు పాణిస్థకర్కన్ధుకా తస్య వైయాసికీ
గీర్మరున్మేచికా సైష వాదేషు పఞ్చాననో దేవ యో వా ఘృతం బ్రాహ్మికాపాచితం
వాథ వా కజ్జలీబీజజాలాని వాచాభిమన్త్య
త్వదీయేన మన్త్రేణ నిత్యం పిబేత్ ఖాతయేత్ తస్య వక్త్రే కవిత్వం సుధాసమ్మితం
సమ్భవేత్ తస్య బుద్ధిర్బహుగ్రన్థసన్ధారిణీ స్యాత్ ప్రభో దేవ యత్తే

పదామ్భోజశౌచోదకం శూలపాణేః శిరోభూషణం యస్య నాభ్యుద్భవో
లోకనిర్మాణకృత్ పద్మభూర్యస్య పౌత్రో హరః సర్వసంహారకృద్
యస్య నిఃశ్వాసరూపాః సమస్తాగమా యస్య పత్నీకటాక్షస్య లేశో
విధీశేన్ద్రముఖ్యామరస్థానదో యస్య తల్పం సశైలాటవీసిన్ధువిశ్వమ్బరాధారకః
శేషభోగీశ్వరో యస్య
వాహోత్తమః సర్వవేదాభిమానీ ఖగాధీశ్వరో యస్య వక్త్రాగ్నిమధ్యే సురారాతిసఙ్ఘాః
పతఙ్గా బభూవుః స్వయం యస్య దివ్యే హయో భక్తిభాజాం నృణాం
తీర్థకోట్యుత్థపుణ్యాధికో యస్య
విజ్ఞానభక్త్యాఖ్యసద్ద్రవ్యసమ్పాదకానాం భవేదక్షయానన్దభోగః ప్రభో దేవ తం
త్వామహం సచ్చిదానన్దమూర్తి జగజ్జన్మసంరక్షణజ్ఞానసంహారబన్ధాదిహేతుం
నిరస్తాధికం నిఃసమం
సద్గుణామ్భోనిధిం నిత్యముక్తం నిజానన్దతృప్తం విభుం నిర్గతాశేషదోషం నిరీశం
స్వరోమావలీకూపసంస్థాబ్జగర్భాణ్డకోటివ్రజం ముక్తవాగీశభోగీశపక్షీశ దేవేశకః
దర్పసూర్యాది-
ముఖ్యామరైః సేవితం శ్రీకరామ్భోజరత్నోర్మికాదీప్తిమస్తోమశోణీకృతాఙ్ఘ్రిద్వయం
భక్త-
లోకార్జితానేకజన్మాఘశుష్కాటవీపావకం సర్వవేదైకవేద్యం సర్వదేవైకవన్ద్యం
మహాయోగిహృన్మన్దిరం సన్తతానన్తభోగాసనం దేవదేవం ప్రణమ్య ప్రభో
యాచయే సాధునిన్దాత్మశంసాశ్రుత-
గ్రన్థవేత్తృత్వదుఃశాస్త్రవేత్తృత్వదుష్టాన్నభోక్తృత్వదుష్టాత్మసేవాద్యనన్తాపరాధాల
యం నిత్యకర్మాధనుష్ఠానదూరం దురాచారిణం జ్ఞానహీనం సదా

క్రోధలోభాద్యమిత్రాన్వితం స్వోత్తమాచార్యసేవానభిజ్ఞం కృతఘ్నం నృశంసం
మహాఘౌఘసిన్ధౌ నిమగ్నం కృపామ్భోనిధే పాహి నిశ్చిఞ్చలాం
తే పదామ్భోజయుగ్మే చ భక్తిం ప్రభో దేహి సుజ్ఞానవన్తం కురుష్వాశు యత్తే
మనోజ్ఞం లసత్పుణ్డరీకాయతాక్షం ప్రసన్నాననం చారుమన్దస్మితం శోభనాఙ్గం
శశాఙ్కప్రభం దివ్యసద్గన్ధభూషామ్బరాలఙ్కృతం శ్రీసఖం సచ్చిదానన్దరూపం
సదా మన్మనఃపఙ్కజే తే స్థిరం స్థాపయానన్తశక్తే |
జయ వాజివక్త్ర ప్రభో జయ సిన్ధుకన్యాపతే జయ దేవచూడామణే
జయానన్తమూర్తే జయానన్ద సిన్ధో జయాగాధబోధ ప్రభో శ్రీరమానాథ
లోకైకనాథాప్రమేయాచ్యుతానన్త గోవిన్ద తుభ్యం నమస్తే నమస్తే నమః పాహి
మాం పాహి |
ఇతి శ్రీమద్వాదిరాజపుజ్యచరణవిరచిత శ్రీహయగ్రీవదణ్డకం సమ్పూర్ణమ్ |
శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు

Lord Hayagriva handing over the Vedas to Brahma

www.bhargavasarma.blogspot.com

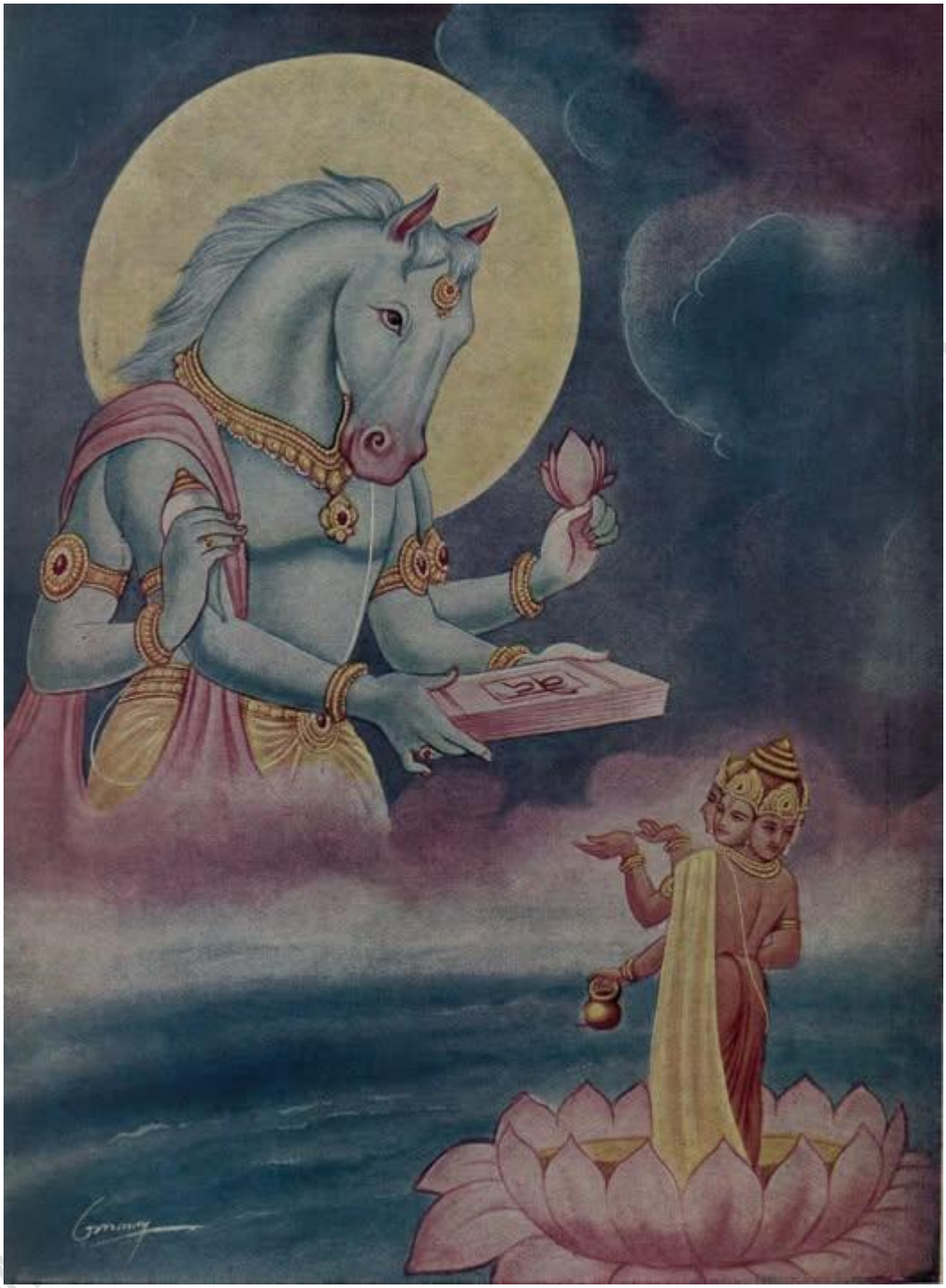

HayagreevaDevaru-SripadarajaMutt